

Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi Pilot Uygulama Dönemine İlişkin Usul ve Esaslar

BİRİNCİ BÖLÜM

Başlangıç Hükümleri

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Usul ve Esasların amacı, Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi (TR ETS) pilot uygulama döneminin kapsamı, süresi ve uygulanmasına ilişkin işleyiş ile bu dönemde uygulanacak alt tesis, kıyas değeri, ücretsiz tahsisat ve ilgili raporlama ve doğrulama süreçlerine ilişkin hususları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Usul ve Esaslar, TR ETS pilot uygulama döneminde aşağıda sayılan faaliyetleri yürüten ve onaylı izleme planına göre kategori B ve kategori C olan tesislerin, yükümlülüklerine ilişkin ilgili plan ve raporların hazırlanması, alt tesislerin belirlenmesi, kıyas değerlerinin hesaplanması, ücretsiz tahsisatların belirlenmesi ve pilot uygulama dönemine ilişkin diğer iş ve işlemleri kapsar:

- a) Toplam anma ısı gücü 20 MW ve üzeri tesislerde yakıtların yakılması (tehlikeli veya belediye atıkların yakılması hariç) sonucu elektrik üretimi (sadece elektrik sektörü),
- b) Kok üretimi,
- c) Metal cevheri (sülfür cevheri dâhil) kavrulması, sinterlenmesi veya peletlenmesi (sadece demir-çelik ve alüminyum sektörleri),
- ç) Kapasitesi 2,5 ton/saat ve üzeri olan, sürekli döküm de dâhil olmak üzere, demir, temper ve/veya çelik üretimi ve dökümü (birincil veya ikincil ergitme),
- d) Toplam anma ısı gücü 20 MW ve üzeri yakma üniteleri kullanılarak demir içeren metallerin (demirli alaşımlar dâhil) üretimi veya işlenmesi,
- e) Birincil alüminyum veya alümina üretimi,
- f) Toplam anma ısı gücü 20 MW ve üzeri yakma üniteleri kullanılarak ikincil alüminyum üretimi,
- g) Toplam anma ısı gücü (indirgeme maddesi olarak kullanılan yakıtlar dâhil) 20 MW ve üzeri yakma üniteleri kullanılarak alaşımların üretimi, rafine edilmesi, dökümhane dökümü, vb. dâhil olmak üzere demir dışı metallerin üretimi veya işletilmesi (sadece çelik ve alüminyum sektörleri),
- ğ) Günlük kapasitesi 500 ton ve üzeri döner fırınlarda veya günlük kapasitesi 50 tonu aşan diğer ocaklarda klinker üretimi,
- h) Nitrik asit üretimi,
- ı) Amonyak üretimi.

(2) Ana faaliyeti birinci fıkrada sayılan faaliyetler arasında yer almayan tesislerden, 35.11.10.30.00 PRODCOM kodu kapsamında elektrik üretimi yapan veya birinci fıkrada sayılan diğer faaliyetleri yürütenler, TR ETS pilot uygulama dönemi kapsamı dışındadır.

(3) Doğalgazın ve ham petrolün iletimi ve depolanması kapsamındaki faaliyetler izleme, raporlama ve doğrulama süreçleri hariç olmak kaydıyla, pilot uygulama dönemi sonuna kadar yerine getirdikleri faaliyetlerle sınırlı olmak üzere TR ETS kapsamı dışındadır.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Usul ve Esaslar, 2/7/2025 tarihli ve 7552 sayılı İklim Kanununun 10 uncu maddesi ile Geçici 1 inci maddesi, 27/8/2026 tarihli ve 33353 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi Yönetmeliğinin Geçici 1 inci maddesi ile Karbon Piyasası Kurulunun 2026/1 sayılı toplantısında alınan kararlara dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

MADDE 4 – Bu Usul ve Esaslarda geçen;

- a) Başkan: İklim Değişikliği Başkanını,
- b) Başkanlık: İklim Değişikliği Başkanlığını,
- c) Çifte sayım: Aynı sera gazı emisyon miktarının, kaynak akışının, enerji veya malzeme akışının ya da bunların belirli bir kısmının birden fazla alt tesis kapsamında mükerrer şekilde dikkate alınmasını,
- ç) Doğrulama ve Akreditasyon Tebliği: 02/12/2017 tarihli ve 30258 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Akreditasyonu Tebliğini,
- d) Faaliyet Seviyesi Raporu (FSR): Tesis tarafından, ilgili raporlama dönemine ilişkin güncel ve geçerli İzleme Metodolojisi Planı esas alınarak hazırlanan, alt tesisler bazında gerçekleşen faaliyet seviyeleri ile doğrulanmış sera gazı emisyon raporunda yer alan atfedilecek emisyonları içeren ve ücretsiz tahsisat hesaplamalarına esas teşkil eden raporu,
- e) İzleme Metodolojisi Planı (İMP): Tesis tarafından hazırlanan, alt tesislerin belirlenmesi, alt tesis sınırlarının ortaya konulması, faaliyet seviyeleri ile alt tesislere atfedilecek emisyonların izlenmesi ve belirlenmesine ilişkin metodoloji ile bu kapsamda kullanılacak veri toplama süreçlerini içeren, FSR’ye esas teşkil eden dokümanı,
- f) Kanun: 7552 sayılı İklim Kanununu,
- g) Kategori B tesis: Yönetmeliğin Ek-1’inde yer alan faaliyetleri yürüten tesislerden, biyokütleden kaynaklanan CO₂ hariç, transfer edilen CO₂ dahil, kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu 50.000 ton CO₂ (eşd)’den fazla ve 500.000 ton CO₂ (eşd)’ye eşit veya daha az olan tesisi,
- ğ) Kategori C tesis: Yönetmeliğin Ek-1’inde yer alan faaliyetleri yürüten tesislerden, biyokütleden kaynaklanan CO₂ hariç, transfer edilen CO₂ dahil, kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu 500.000 ton CO₂ (eşd)’den fazla olan tesisi,
- h) PRODCOM: Avrupa Birliği genelinde sanayi ve imalat ürünlerinin üretimini hem değer hem de miktar olarak izlemek amacıyla oluşturulan standartlaştırılmış bir ürün sınıflaması ve istatistiki veri toplama sistemini,
- ı) Sektörel Düzeltme Faktörü: Ücretsiz tahsisat miktarlarının belirlenmesinde ilgili sektör veya alt tesis özelinde gerekli görülmesi halinde, tahsisat açığı veya tahsisat fazlasının dengelenmesi amacıyla uygulanan düzeltme katsayısını,
- i) Sistem yılı: Sera gazı emisyon raporuna esas teşkil eden takvim yılını,

j) Tahsisat Yönetim Sistemi (TYS): Ücretsiz tahsisat başvurularının elektronik ortamda Başkanlığa sunulduğu; ücretsiz tahsisat başvurularının alınması, incelenmesi, değerlendirilmesi ve sonuçlandırılması ile ücretsiz tahsisat hakkının ve tahsisat miktarının belirlenmesine ilişkin iş ve işlemlerin yürütüldüğü ve İşlem Kayıt Sistemi ile gerekli veri paylaşımı ve entegrasyonun sağlandığı elektronik sistemi,

k) Yönetmelik: 27/8/2026 tarihli ve 33353 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi Yönetmeliğini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Pilot Uygulama Dönemine İlişkin Genel Hükümler

Pilot uygulama döneminin süresi

MADDE 5 – (1) Pilot uygulama dönemi 2026 ve 2027 sistem yılı sera gazı emisyonlarını kapsayacak şekilde uygulanır.

Pilot uygulama döneminde yükümlülükler

MADDE 6 – (1) 2026 sistem yılı için Yönetmelik hükümleri kapsamında yalnızca raporlama yükümlülükleri yerine getirilir, gönüllü tamamlayıcı tahsisat fiyatı mekanizması dışında tahsisat teslim yükümlülüğü oluşmaz.

(2) 2027 sistem yılı için doğrulanmış sera gazı emisyon raporunda yer alan emisyon miktarına karşılık gelen tahsisat teslim yükümlülüğü, 2028 yılı Kasım ayının son iş gününe kadar yerine getirilir.

Ücretsiz tahsisat oranı ve kıyas değeri ilanı

MADDE 7 – (1) 2027 sistem yılı için pilot uygulama döneminde yer alan faaliyetleri yürüten işletmelere yürüttükleri faaliyetler için, Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca kıyas değer yöntemi esas alınarak ücretsiz tahsisat oranı %100 olarak uygulanır.

(2) Pilot uygulama dönemi kıyas değerleri, alt tesislere ilişkin doğrulanmış raporlar teslim edildikten sonra, Ulusal Tahsisat Planında ilan edilir.

Tahsisatların geçerliliği

MADDE 8 – (1) Pilot uygulama döneminde piyasaya sunulan tahsisatlar sadece pilot uygulama dönemindeki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için kullanılır. Pilot uygulama döneminde yükümlülüğünü yerine getirmemiş işletmeler için 7552 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin beşinci fıkrası uyarınca kalan yükümlülükleri birinci uygulama döneminin ilk yılı yükümlülüğüne eklenir.

Pilot uygulama dönemine ilişkin değişiklikler

MADDE 9 – (1) 7552 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesi uyarınca Karbon Piyasası Kurulu, pilot uygulama döneminin kapsamı, süresi ve uygulamaya ilişkin usul ve esaslarda değişiklik yapabilir. Pilot uygulama döneminin süresine ilişkin Karbon Piyasası Kurulu kararında değişiklik yapılması hâlinde, birinci uygulama dönemi ve alt dönemler, söz konusu değişikliğe uygun olarak güncellenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Alt Tesis Belirleme, Kıyas Değeri ve Ücretsiz Tahsisat Hesabı

Alt Tesis Belirleme

MADDE 10- (1) Pilot uygulama döneminde alt tesis sınıflandırmasında Ek-1’de yer alan alt tesis listesi esas alınır. Tesisler, faaliyet gösterdikleri sektöre karşılık gelen Ek-1’deki alt tesis ayrımlarına göre alt tesislerini belirler.

(2) Tesis tarafından belirlenen tüm alt tesisler İMP’de açık şekilde gösterilir. Tesis, onaylanmış İzleme Planında yer alan toplam sera gazı emisyonunu, İMP’de belirlediği alt tesislere eksiksiz şekilde atfeder ve çifte sayım yapılmaz.

(3) Alt tesisler oluşturulurken Ek-1’de yer alan alt tesislerin her birinden tesis bünyesinde en fazla bir adet oluşturulur.

(4) Tesisler, tesis izleme sınırları içerisindeki faaliyetleri alt tesislere ayırırken aşağıdaki öncelik sırasını esas alır:

- a) Ürün kıyas alt tesisi,
- b) Isı kıyas alt tesisi,
- c) Bölgesel ısıtma alt tesisi,
- ç) Tesis içi ısıtma alt tesisi,
- d) Yakıt kıyas alt tesisi,
- e) Üretim süreci alt tesisi.

(5) Ek-1’de yer alan elektrik alt tesisi kapsamında doğalgaz, ithal kömür, yerli kömür ve diğer yakıt türlerine göre yer alan alt ayrımlar, yalnızca bilgi amaçlı olarak 2026 sistem yılından itibaren İMP ve FSR’de raporlanır. Elektrik alt tesisi için kıyas değeri ve ücretsiz tahsisat hesabında yakıt türüne göre ayırım yapılmaz, bu hesaplamalarda 11 inci ve 12 nci maddelerde belirtilen esaslar çerçevesinde tek bir elektrik alt tesisi esas alınır. Ayrıca, İMP’de, söz konusu yakıt türü ayrımlarına göre yapılacak bilgi amaçlı raporlamaya esas ölçüm, hesaplama ve izleme yöntemleri ile kıyas değeri ve ücretsiz tahsisat hesabına esas alınacak veri, ölçüm, hesaplama ve izleme yöntemlerine açıkça yer verilir.

(6) Pilot uygulama dönemine dahil tesislerde; demir dışı metallerin üretimi veya işletilmesi, kireç üretimi veya dolomit veya magnezitin kalsinasyonu, CAC klinker üretimi, cam üretimi, pişirme ile seramik ürünlerin üretimi, mineral elyaf yalıtım malzemesi, alçı taşının kurutulması veya kalsinasyonu veya alçı panoların ve diğer alçı taşı ürünlerinin üretimi, odundan veya diğer lifli malzemelerden selüloz üretimi, kâğıt, mukavva veya karton üretimi, karbon siyahı üretimi, hidrojen ve sentez gazı üretimi, adipik asit üretimi, büyük hacimli organik kimyasal maddelerin üretimi, soda külü ve sodyum bikarbonat üretimi faaliyetleri yürütülüyor ise bu faaliyetlerden kaynaklı proses ve yanma emisyonları üretim süreci alt tesisine atfedilir.

Kıyas Değeri Hesaplaması

MADDE 11- (1) Başkanlık tarafından Ek-1’de yer alan her bir alt tesis düzeyinde, elektrik alt tesisi, üretim süreci alt tesisi, tesis içi ısıtma alt tesisi ve bölgesel ısıtma alt tesisi hariç olmak üzere, kıyas değeri belirlenir ve ilan edilir. Elektrik üretimi sektörü için kıyas değeri, Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca Karbon Piyasası Kurulu kararıyla her bir santral/tesis bazında ayrı ayrı belirlenir.

(2) Kıyas değeri hesabında tüm sektörler için emisyon yoğunluklarının ağırlıklı genel ortalaması alınır.

(3) Elektrik üretim sektörü kıyas değeri hesabında, her bir santral/tesis, sahip olduğu elektrik alt tesisi için ilgili sistem yılı da dahil olmak üzere son beş yıla ait emisyon yoğunluklarının ağırlıklı

genel ortalaması alınır. Pilot uygulama dönemi bakımından bu yıllar 2023, 2024, 2025, 2026 ve 2027 sistem yıllarıdır.

(4) Üçüncü fıkra kapsamında, elektrik alt tesisine sahip tesis için son beş sistem yılına ait verinin bulunmaması hâlinde, kıyas değeri, tesisin faaliyete geçtiği sistem yılından ilgili sistem yılına kadar mevcut olan sistem yıllarına ait emisyon yoğunluklarının ağırlıklı ortalaması esas alınarak belirlenir.

(5) Elektrik üretim sektörü dışındaki sektörlerde yer alan tesisler bakımından kıyas değeri hesabında, her bir alt tesis için yalnızca ilgili sistem yılına ait emisyon yoğunluklarının ağırlıklı genel ortalaması alınır ve her bir alt tesis için tek bir kıyas değeri belirlenir.

(6) Elektrik üretim sektöründe yer alan tesislerde elektrik alt tesisi dışında ürün, ısı veya yakıt kıyas alt tesisi oluşturulması halinde, bu alt tesislere ilişkin kıyas değeri hesabında bu maddenin beşinci fıkrasında yer alan yöntem uygulanır.

(7) İdari binalar hariç olmak üzere, tesis sınırları içinde yer alan konut, lojman, sosyal, eğitim ve hizmet yapılarının ısıtılması amacıyla kullanılan yakıt tüketimi ve ısı üretimine ilişkin enerji miktarlarının işletme tarafından terajoule (TJ) cinsinden ayrı olarak tespit edilmesinin tercih edilmesi halinde, ilgili emisyonlar tesis içi ısıtma alt tesisine atfedilir, söz konusu miktarların ölçülmesi ve hesaplanmasına ilişkin yöntemlere İMP’de yer verilir ve bu miktarlar ilgili FSR’de sunulur. Tesisin bu alt tesisi oluşturulmaması durumunda bu kapsamdaki emisyonlar ısı kıyas alt tesisine atfedilir.

(8) Üretim süreci alt tesisi, tesis içi ısıtma alt tesisi ve bölgesel ısıtma alt tesisi oluşturulması halinde, söz konusu alt tesisler bu madde kapsamında kıyas değeri hesabına konu edilmez. Üretim süreci alt tesisine atfedilen emisyonlar ile bölgesel ısıtma alt tesisi kapsamında yer alan enerji miktarları ve bu enerji miktarlarına atfedilen emisyonlar İMP’de gösterilir ve ilgili FSR’de sunulur.

Ücretsiz Tahsisatların Hesaplanması

MADDE 12 – (1) Elektrik alt tesisleri için ücretsiz tahsisat miktarı, bu alt tesise sahip her bir tesis/santral özelinde, 11 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca belirlenen kıyas değeri ile ilgili sistem yılında gerçekleşen doğrulanmış faaliyet seviyesi çarpımı suretiyle hesaplanır.

(2) Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca hesaplanan ücretsiz tahsisat miktarları, elektrik alt tesisine sahip tesislerin tahsisat açığı veya tahsisat fazlası durumları dikkate alınarak aşağıdaki bentlerde belirtilen hesaplama yöntemi uyarınca düzenlenir.

a) Her bir tesisin elektrik alt tesisi için tahsisat açığı veya tahsisat fazlası, bu maddenin birinci fıkrası uyarınca hesaplanan ücretsiz tahsisat miktarı ile elektrik alt tesisine atfedilen emisyon miktarı arasındaki fark esas alınarak belirlenir.

b) Elektrik alt tesisine sahip tesisler bakımından toplam tahsisat açığı ile toplam tahsisat fazlası ayrı ayrı hesaplanır.

c) Tüm elektrik alt tesislerinde toplam tahsisat açığı ile toplam tahsisat fazlasının birbirinden farklı olması halinde, bu miktarların dengelenmesi amacıyla sektörel düzeltme faktörü belirlenir.

ç) Sektörel düzeltme faktörü, toplam tahsisat açığı ile toplam tahsisat fazlasının mutlak değerleri esas alınarak, küçük olan tutarın büyük olan tutara oranlanması suretiyle hesaplanır. Toplam tahsisat açığı veya toplam tahsisat fazlasından birinin bulunmaması halinde sektörel düzeltme faktörü sıfır olarak dikkate alınır.

d) Toplam tahsisat açığının toplam tahsisat fazlasından büyük olması halinde sektörel düzeltme faktörü yalnızca tahsisat açığı bulunan tesislere uygulanır, tahsisat fazlası bulunan tesislerin ücretsiz tahsisat miktarları değiştirilmez.

e) Toplam tahsisat fazlasının toplam tahsisat açığından büyük olması halinde sektörel düzeltme faktörü yalnızca tahsisat fazlası bulunan tesislere uygulanır, tahsisat açığı bulunan tesislerin ücretsiz tahsisat miktarları değiştirilmez.

f) Elektrik alt tesisi bakımından nihai ücretsiz tahsisat miktarı aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$\dot{U}T_n = E_e + (P_e \times \alpha)$$

Bu formülde;

- i) $\dot{U}T_n$: Tesisin elektrik alt tesisi için nihai ücretsiz tahsisat miktarını,
 - ii) E_e : Tesisin elektrik alt tesisine atfedilen emisyon miktarını,
 - iii) P_e : Tesisin elektrik alt tesisi bakımından tahsisat fazlası hâlinde pozitif, tahsisat açığı hâlinde negatif değer alan tahsisat farkını,
 - iv) α : sektörel düzeltme faktörünü,
- ifade eder.

g) Sektörel düzeltme faktörü uygulanmayan tesisler bakımından, bu maddenin birinci fıkrası uyarınca hesaplanan ücretsiz tahsisat miktarı nihai ücretsiz tahsisat miktarı olarak esas alınır.

(3) Elektrik alt tesisi dışındaki ürün, yakıt ve ısı kıyas alt tesisleri için ücretsiz tahsisat miktarı, her bir alt tesis özelinde ilgili sistem yılına ait emisyon yoğunluklarının ağırlıklı genel ortalaması esas alınarak belirlenen kıyas değeri ile ilgili sistem yılında gerçekleşen doğrulanmış faaliyet seviyesi çarpımı suretiyle hesaplanır.

(4) Üretim süreci alt tesisi, tesis içi ısıtma alt tesisi ve bölgesel ısıtma alt tesislerine atfedilen emisyon miktarlarının tamamı ücretsiz tahsisat olarak verilir.

(5) Bu madde uyarınca hesaplanan nihai ücretsiz tahsisat miktarları, ücretsiz tahsisat oranı uygulanmak suretiyle belirlenir. Ücretsiz tahsisat oranı, 7 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca pilot uygulama dönemi için bir olarak dikkate alınır.

(6) Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin yedinci fıkrasında yer alan ücretsiz tahsisat miktarının hesaplanmasında kullanılan sektörel faaliyet katsayısı pilot uygulama döneminde Karbon Piyasası Kurulu kararı uyarınca bir olarak uygulanır.

(7) Ücretsiz tahsisat başvurusu Tahsisat Yönetim Sistemi üzerinden elektronik ortamda Başkanlığa yapılır.

İzleme Metodolojisi Planı ve Faaliyet Seviyesi Raporu

MADDE 13- (1) Pilot uygulama döneminde kapsamda olan tesisler, alt tesislerin belirlenmesi ve ücretsiz tahsisat hesaplamasına esas veri setlerinin izlenmesi amacıyla İMP hazırlar. İMP'nin asgari içeriği Yönetmeliğin Ek-4'ünde yer almaktadır.

(2) Elektrik alt tesisi olan tesisler 2026 ve 2027 sistem yılları için tüm alt tesisler dahil olacak şekilde raporlama yapar. 2026 ve 2027 yılları için hazırlanan İMP ve FSR'lerden ayrı olarak 2023, 2024 ve 2025 yılları için sadece elektrik alt tesisi için bir veya birden fazla İMP ile bunlara bağlı yıllık FSR'ler hazırlanır. 2023, 2024 ve 2025 yılları için hazırlanacak ve sadece elektrik alt tesislerini

içerecek olan İMP ve FSR'lerde eksik veya çifte sayımın olmaması için tüm alt tesisler dahil olan FSR'lere göre makullük kontrolleri yapılır. Bu makullük kontrolleri doğrulama süreçlerinde doğrulayıcı kuruluşlar tarafından ayrıca kontrol edilir.

(3) İMP'ler, Yönetmeliğin Geçici 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen süre içerisinde Başkanlığa sunulur.

(4) İMP'de yer alan bilgi, veri, yöntem veya diğer hususlarda değişiklik olması halinde, İMP güncellenerek Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen süre içerisinde Başkanlığa onaylanmak üzere sunulur.

(5) Başkanlıkça incelenen İMP'de eksiklik veya düzeltme gerektiren bir husus tespit edilmesi hâlinde, söz konusu hususlar tesise bildirilir. Tesis, bildirim takip eden 30 gün içinde gerekli düzeltmeleri yaparak İMP'yi Başkanlığa yeniden sunmakla yükümlüdür.

(6) FSR, tesis tarafından Sera Gazı İzleme, Raporlama ve Doğrulama Sistemi içerisinde tesisin güncel ve onaylı İMP'sine göre hazırlanır. FSR, tesisin her bir sistem yılına ait, alt tesisler bazında gerçekleşen faaliyet seviyeleri ve bu alt tesislere atfedilen emisyonlara ilişkin verileri içerir.

(7) FSR'ler Başkanlığa gönderilmeden önce Doğrulama ve Akreditasyon Tebliği kapsamında akredite doğrulayıcı kuruluşlar tarafından doğrulanır.

(8) FSR'de yer alan toplam emisyon miktarı, ilgili sistem yılına ait doğrulanmış sera gazı emisyon raporunda yer alan toplam emisyon miktarına eşit olması esastır.

(9) Tesisler tarafından 2026 ve 2027 sistem yılları için ayrı ayrı FSR'ler hazırlanır ve doğrulanır. 2026 sistem yılına ait doğrulanmış FSR'ler 30 Nisan 2027 tarihine kadar, 2027 sistem yılına ait doğrulanmış FSR'ler ise 30 Nisan 2028 tarihine kadar Başkanlığa gönderilir.

(10) Elektrik alt tesisine sahip tesisler tarafından 2023, 2024, 2025 sistem yılları için ayrı ayrı FSR hazırlanır ve doğrulanır. Bu sistem yıllarına ait doğrulanmış FSR'ler 30 Haziran 2027 tarihine kadar Başkanlığa gönderilir. Bu kapsamda, 2026 sistem yılı için yapılacak doğrulama saha ziyareti ile geçmiş dönem doğrulama saha ziyareti adam-gün sayıları eklenmek suretiyle birleştirebilir.

(11) TR ETS kapsamında FSR doğrulama faaliyetini yürütecek olan Baş Doğrulayıcı için ilave edilecek adam-gün sürelerinin toplamı en fazla 45 adam-gün olarak belirlenir.

(12) Tesisler tarafından hazırlanacak İMP'ler ve doğrulanmış FSR'ler, Sera Gazı İzleme, Raporlama ve Doğrulama Sistemi üzerinden Başkanlığa gönderilir.

(13) FSR'nin asgari içeriği Yönetmeliğin Ek-5'inde yer almaktadır.

Faaliyet Seviyesi Raporlarının Doğrulanması

MADDE 14- (1) FSR'lerin Başkanlığa gönderilmeden önce doğrulanması zorunludur. Doğrulama, FSR'nin önemli hatalı bildirimler içermediğine dair makul bir güven seviyesinde doğrulama görüşü vermek üzere yapılır.

(2) FSR'lerin doğrulanması, Doğrulama ve Akreditasyon Tebliği kapsamında akredite olmuş doğrulayıcı kuruluşlar tarafından yapılır.

(3) Doğrulanmış FSR'ler güvenilir kabul edilir.

(4) Doğrulama işlemleri onaylanmış İMP çerçevesinde ve Ek-2'de yer alan hususlara göre yürütülür.

(5) TR ETS'de yer alan tesislerin FSR'lerin doğrulanması kapsamında; sera gazı emisyon raporlarının doğrulanması için Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin Ek-3'ünde belirlenmiş olan

asgari sürelerle, bu usul esasın Ek-3'ünde yer alan hususlara göre adam-gün süreleri eklenir. Bu süreler için Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 52 inci maddesi esas alınır.

(6) Doğrulayıcı kuruluşlar, Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 32 nci maddesi kapsamında MEDAS ile kendilerine yapılan doğrulama iş atamalarında TR ETS pilot uygulama dönemi kapsamında olan tesislerin FSR'lerin doğrulama işlemlerini de yürütür. TR ETS tesisleri için stratejik analiz saha ziyaretlerinin yapılması zorunludur.

(7) TR ETS pilot uygulama dönemi kapsamında olan ve 4734 sayılı Kanuna tabi olan tesislerin FSR'lerin doğrulama işlemleri, Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 32 nci maddesi çerçevesinde doğrulama sözleşmelerini imzaladıkları doğrulayıcı kuruluşlar tarafından yürütülür.

(8) Doğrulayıcı kuruluş, Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 33 üncü maddesi kapsamında tarafsızlık ve bağımsızlık ilkelerine aykırı durumların olduğu bir işletme/tesis ile FSR'lerin doğrulama sürecine yönelik sözleşme imzalayamaz.

(9) Doğrulayıcı kuruluş Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 45 inci maddesi kapsamında imzalanan doğrulama sözleşmesine aynı maddedeki hükümlere ek olarak ilave adam-gün sürelerini ve FSR'lerin doğrulanmasına ilişkin hükümleri ekler.

(10) FSR'lerin doğrulama sürecini yürütecek olan doğrulayıcı kuruluş tarafından, Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 36 ncı, 37 nci, 40 ıncı, 41 inci, 42 nci 43 üncü ve 46 ncı maddeleri kapsamında yürütülen iş ve işlemlerde FSR'lerin doğrulanmasına dair yetkinlikleri ve diğer gereklilikleri de değerlendirilmek zorundadır.

(11) FSR'lerin doğrulama sürecini yürütecek olan doğrulayıcı ve baş doğrulayıcılar Doğrulama ve Akreditasyon Tebliği kapsamında atanmış olmalı, İMP'ler ve FSR'ler konusunda yeterli teknik ve doğrulama bilgisine sahip olmalıdır.

(12) Doğrulayıcı kuruluşlar, FSR'lere ilişkin Başkanlık tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri her yıl düzenli olarak hazırlamak, on yıl boyunca saklamak ve denetimler sırasında ibraz etmek zorundadır.

(13) Doğrulayıcı kuruluşlar, inceleme faaliyetlerini Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 48 inci ve 49 uncu maddeleri kapsamında gerçekleştirirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Hususlar ve Son Hükümler

Ölçü aletlerinin kalibrasyonu

MADDE 15 – (1) Ölçüm ekipmanlarının kalite güvencesi, uluslararası ölçüm standartlarına uygun olarak düzenli aralıklarda kalibrasyonu, ayarlanması ve tetkikine ilişkin işlemler yürütülmek zorundadır. Ölçüm sistemleri bileşenlerinin kalibre edilemediği durumlarda, prosedürlerle belirlenmiş olan alternatif kontrol faaliyetleri uygulanabilir. Ekipmanların mümkün olan en yüksek performansı karşılaması sağlanır, karşılanamadığı durumlarda, gerekli düzeltici önlemler alınır.

Denkleştirme

MADDE 16– (1) Pilot uygulama döneminde denkleştirme, Karbon Piyasası Kurulu tarafından karar alınması halinde ve belirlenen kapsam ve oran çerçevesinde kullanılabilir.

Esneklik mekanizmaları

MADDE 17- (1) Yönetmeliğin 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca pilot uygulama döneminde bankalama ve ödünç alma esneklik mekanizmaları kullanılmaz.

Kıyas değeri ilanı

MADDE 18- (1) Birinci uygulama dönemi, 2028 yılına ait sera gazı emisyonları ile başlayıp Yönetmeliğin EK-1’inde yer alan faaliyetleri yürüten kategori B ve kategori C tesislerini kapsar. Birinci uygulama dönemi 2035 yılına ait sera gazı emisyonları ile sona erer.

(2) Birinci uygulama dönemi iki alt dönem şeklinde uygulanır. Birinci alt dönem 2028-2030 yıllarına ait sera gazı emisyonlarını; ikinci alt dönem ise 2031-2035 yıllarına ait sera gazı emisyonlarını kapsar.

(3) Birinci uygulama döneminin birinci alt dönemine ilişkin yıllık kıyas değeri, alt tesislere ilişkin doğrulanmış raporlar teslim edildikten sonra Ulusal Tahsisat Planında ilan edilir. İkinci alt döneme ilişkin kıyas değeri ise, ikinci alt dönemin tamamı için ikinci alt dönemin başlayacağı sistem yılından önceki takvim yılının Kasım ayının son iş gününe kadar ilan edilir. Elektrik alt tesisleri için daha önce belirlenen kıyas değerinin üstünde bir değer belirlenemez.

(4) Elektrik dışında kalan alt tesisler için, 2030 yılına kadar ilan edilecek yıllık kıyas değerleri, önceki iki yıl için ilan edilen kıyas değerlerin ortalamasını aşamaz. Hesaplanan değer bu değeri aşarsa, bir önceki yılın kıyas değeri esas alınır. Pilot uygulama dönemi de bu hesaplama dahil olup, ilk iki yıl için bu maddede belirtilen kıyas değerlerin ortalamasının esas alınması hükmü uygulanmaz.

Rehberler ve Kılavuzlar

Madde 19- (1) Başkanlık bu Usul ve Esasların uygulanmasına yönelik rehberler ve kılavuzlar yayımlar.

Yürürlük

MADDE 20- (1) Bu Usul ve Esaslar Başkanlık onayı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 21- (1) Bu Usul ve Esas hükümlerini İklim Değişikliği Başkanı yürütür.

Ek-1

PRODCOM Listesi

Bu Ek'in amacı Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi (TR ETS) kapsamında ücretsiz tahsisatların dağıtımında kullanılacak kıyas yaklaşımına esas teşkil eden ürün kapsamını ve ilgili sınıflandırmaları ortaya koymaktadır. Ayrıca, kapsama dahil tesisler tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin değerlendirilecekleri ilgili ürün kıyas alt tesislerinin belirlenmesidir.

Kıyas yaklaşımı kapsamında tesislerin faaliyetleri, ürün kıyas alt tesisleri ve ürün dışı kıyas alt tesisleri şeklinde ayrıştırılmaktadır. Ürün kıyas alt tesisleri, belirli ve tanımlanabilir bir ürün çıktısına karşılık gelen faaliyetleri kapsamaktadır. Bu kapsamda, ürün kıyas alt tesislerinin tanımlanması için ekonomik faaliyetlerin istatistiki sınıflandırılmasında kullanılan PRODCOM kodları esas alınmaktadır.

1.Ürün Kıyas Alt Tesisleri ve İlgili PRODCOM Kodları

TR ETS pilot dönemi demir ve çelik, çimento, alüminyum, gübre ve elektrik üretimi sektörleri ile başlayacaktır. Bu kapsamdaki tesislerin ürün kıyas değerine konu olacak şekilde oluşturmaları gereken ürün alt tesisleri, bunlara karşılık gelen ürünler ve ürünlerin PRODCOM kodları ile açıklamaları aşağıda yer alan Tablo 1'de verilmektedir. Bu tabloda bulunan kıyas değerine konu ürün alt tesisleri ve PRODCOM listesi, TR ETS pilot döneminin kapsamını yansıtmakla beraber pilot dönem sonrasında kapsama dahil edilecek ürün kıyas değerlerine bağlı olarak değişikliklere konu olabilir.

Tablo 1. Ürün Kıyas Alt Tesisleri ve İlgili PRODCOM'lar

Kıyas Değeri	Ürün Kıyas Değerine Konu Olacak Ürün Alt Tesisleri	PRODCOM	Açıklama
1	Elektirik*	35.11.10.20.00	Konvansiyonel termal elektrik, kombine ısı ve enerji tesisleri (fosil yakıtlar, biyokütleler veya atıklar kullanan kombine ısı ve enerji tesisleri ile üretilen)
		35.11.10.30.00	Konvansiyonel termal elektrik, kombine ısı ve enerji dışı tesisler (fosil yakıtlar, biyokütleler veya atıklar kullanan kombine ısı ve enerji dışı tesislerce üretilen)
2	Çimento – Gri Çimento Klinkeri	23.51.11.00.00	Çimento klinkeri (Gri)
3	Çimento – Beyaz	99.99.99.99.04	Çimento klinkeri (Beyaz)

Kıyas Değeri	Ürün Kıyas Değerine Konu Olacak Ürün Alt Tesisleri	PRODCOM	Açıklama
	Çimento Klinkeri		
4	Gübre – Nitrik Asit	20.15.10.50.00	Nitrik asit, sülfonitrik asitler
5	Gübre – Amonyak	20.15.10.75.00	Saf amonyak (susuz amonyak)
6	Alüminyum – Birincil Alüminyum	24.42.11.30.00	Alüminyum, işlenmemiş, alaşımsız (tozlar ve pullar hariç)
7	Alüminyum – Ön Pişmiş Anot	99.99.99.99.01	Ön pişmiş anot
8	Demir-Çelik – Kok Üretimi	19.10.10.30	Kok fırını koku (kok kömürünün yüksek sıcaklıkta karbonlanmasından elde edilen), gaz koku (gaz fabrikalarının ürünlerinden)
		19.10.10.30.01	Taş kömüründen elde edilen yüksek evsafı kok (elektrot imaline mahsus olanlar hariç)
		19.10.10.30.02	Taş kömüründen elde edilen diğer kok ve yarı kok (elektrot imaline mahsus olanlar hariç)
		19.10.10.50.00	Linyit kömürü koku (liniyit kömürünün düşük sıcaklıkta damıtılmasından elde edilen)
		19.10.30.00.00	Zift ve zift koku, kömür katranlarından veya diğer mineral katranlarından elde edilenler
		19.10.10.70.00	Kok (enerji dışı kullanımlar için, elektrodlar için suni grafit ve kok), elektrodlar için damıtma

Kıyas Değeri	Ürün Kıyas Değerine Konu Olacak Ürün Alt Tesisleri	PRODCOM	Açıklama
			karbon ve kok
9	Demir-Çelik – Sinterlenmiş Cevher	07.10.10.00	Demir cevherleri ve konsantreleri (kavrulmuş demir piritleri hariç)
		07.10.10.10.05	Demir-Konsantre
		07.10.10.20	Demir cevherleri ve konsantreleri, aglomera edilmiş (kavrulmuş demir piritler hariç)
		07.10.10.20.01	Demir-Sinter
		07.10.10.10.04	Demir-Toz
		07.10.10.10	Demir cevherleri ve konsantreleri, aglomera edilmemiş (kavrulmuş demir piritler hariç)
		07.10.10.20.02	Demir-Pelet
		07.10.10.10.03	Demir-Parça
		07.10.10.10.02	Demir-Ayıklanmış (Parça)
		07.10.10.10.01	Demir-Tüvenan
		08.91.19.00.00	Kalsin
10	Demir-Çelik – Sıvı Metal	99.99.99.99.00	Sıvı ham metal
11	Demir-Çelik – EAO Karbon Çeliği	24.10.21.10	Yassı yarı mamul ürünler (alaşımsız çelikten)
		24.10.21.21.00	Kütükler (ingotlar), diğer

Kıyas Değeri	Ürün Kıyas Değerine Konu Olacak Ürün Alt Tesisleri	PRODCOM	Açıklama
			birincil formlar ve uzun yarı mamul ürünler, dikişsiz borular için (alaşimsız çelikten)
		24.10.21.22.00	Diğer kütükler (ingotlar), birincil formlar ve uzun yarı mamul ürünler (taslaklar dahil) (alaşimsız çelikten)
		24.10.14.20.00	Demir veya çelik hurdalarının ergitilmesi ile elde edilen kütükler (ingotlar) (kimyasal kompozisyonları pik demir, manganezli dökme demir -aynalı demir- veya ferro alaşımların tanımına uyan ürünler hariç)
	12	24.10.23.10.00	Yassı yarı mamul ürünler (paslanmaz çelik haricindeki alaşımlı çelikten)
		24.10.23.21.00	Külçeler, diğer birincil formlar ve uzun yarı mamul ürünler, dikişsiz borular için (paslanmaz çelik haricindeki alaşımlı çelikten)
		24.10.23.22.00	Diğer kütükler (ingotlar), birincil formlar ve uzun yarı mamul ürünler (paslanmaz çelik haricindeki alaşımlı çelikten)
		24.10.22.10.00	Yassı yarı mamul ürünler (kalın tabakalar) (paslanmaz çelikten)
		24.10.22.21.00	Külçeler, diğer birincil formlar ve uzun yarı mamul ürünler,

Kıyas Değeri	Ürün Kıyas Değerine Konu Olacak Ürün Alt Tesisleri	PRODCOM	Açıklama
			dikişsiz borular için (paslanmaz çelikten)
		24.10.22.22.00	Diğer kütükler (ingotlar), birincil formlar ve yarı tamamlanmış uzun ürünler, dikişsiz borular için (paslanmaz çelikten)
13	Demir-Çelik – Demir Döküm	24.51.13.10.00	Gri dökme demirler, kara taşıtları için (lokomotifler veya vagonlar ile inşaat endüstrisi taşıtları için olanlar hariç)
		24.51.12.10.00	Kara taşıtlarının parçaları (küresel -sfero- dökme demirler)
		24.52.10.50.00	Çelik dökümler, makineler ve mekanik donanımlar için (motorlar, turbo jetler, turbo pervaneler, diğer gaz türbinleri, kaldırma veya taşıma ekipmanları ile inşaat endüstrisi makineleri/taşıtları için olanlar hariç)
		24.52.10.40.00	Motorlar ve makine mühendisliği için çelik dökümden diğer parçalar
		24.51.12.50.00	Sünek dökme demirler, makineler ve mekanik donanımlar için (motorlar için olanlar hariç)
		24.54.10.50.00	Demir dışı metal dökümden parçalar, makineler ve mekanik donanımlar için hafif metal

Kıyas Değeri	Ürün Kıyas Değerine Konu Olacak Ürün Alt Tesisleri	PRODCOM	Açıklama
			dökümden olanlar hariç (motorlar için olanlar hariç)
		24.51.11.90.00	Diğer kullanımlar için parçalar (dövülebilir dökme demir)
		25.99.29.19.00	Başka yerde sınıflandırılmamış dökme ürünler, demir veya çelikten
		24.51.13.50.00	Gri dökme demirler, makineler ve mekanik donanımlar, motorlar için olanlar hariç
		24.52.30.00.00	Tüplerin ve boruların bağlantı parçaları, dökme çelikten
		24.51.11.10.00	Dövülebilir (temper) dökme demirler, kara taşıtları, pistonlu motorlar ve diğer makine ve mekanik donanımlar için
		24.51.20.00.00	Tüpler, borular ve içi boş profiller, dökme demirden (merkezi ısıtma radyatörlerinin profilleri ve makine parçaları gibi eşyaların tanımlanabilir parçaları haline getirilen tüpler, borular ve içi boş profiller hariç)
		29.32.30.20.00	Frenler, servo frenler ve bunların parçaları (monte edilmemiş balata veya fren padleri hariç)
		24.51.12.40.00	Motorlar ve makine mühendisliği için diğer parçalar (küresel - sfero- dökme demirler)

Kıyas Değeri	Ürün Kıyas Değerine Konu Olacak Ürün Alt Tesisleri	PRODCOM	Açıklama
		24.52.10.90.00	Çelik dökümler, lokomotifler/vagonlar ve parçaları için (kara taşıtları, yatak kovanları, kaymalı mil yatakları, motorlar, dişliler, kasnaklar, debriyajlar, makine aksamı için kullanılanlar hariç)
		24.51.30.50.00	Tüplerin ve boruların bağlantı parçaları, dövülebilir dökme demirden
		24.51.12.20.00	Sünek dökme demirler (aktarma milleri, krank milleri, kam milleri, kranklar, yatak kovanları ve kaymalı mil yatakları için) (bilyeli veya makaralı rulmanları içine alan yatak kovanları hariç)

*Elektrik alt tesisine ilişkin veriler aşağıdaki alt başlıklar şeklinde kaynaklarına göre ayrı olarak raporlanacak ve doğrulanacaktır.

1a – Elektrik – Doğalgaz

1b- Elektrik – İthal Kömür

1c – Elektrik – Yerli Kömür

1ç – Elektrik – Diğer

2. Ürün Dışı Kıyas Alt Tesisleri ve İlgili PRODCOM Kodları

Tablo 1’de belirtilen ürünlerle doğrudan ilişkilendirilemeyen faaliyetler ise ürün dışı kıyas alt tesisleri kapsamında değerlendirilmekte ve ilgili metodolojik kurallara göre kıyaslama yaklaşımına tabi tutulmaktadır.

Aşağıda bulunan Tablo 2’de, TR ETS pilot dönemi kapsamındaki tesislerin ürün kıyas alt tesisleri sınırları dışında kalan ve ürün kıyas alt tesisleriyle ilişkilendirilemeyen faaliyetlerine karşılık gelen ürün dışı kıyas alt tesisleri, PRODCOM kodları ve açıklamaları verilmektedir.

Tablo 2. Ürün Dışı Kıyas Alt Tesisleri ve İlgili PRODCOM’lar

Kıyas Numarası	Ürün Kıyas Alt Tesisleri Dışındaki Alt Tesisler	PRODCOM	Açıklama
14	Isı Kıyas	99.99.99.99.05	Isı – Tesiste üretilen ve iletilen ısı*
		99.99.99.99.07	Isı – Tesiste üretilen ve tesis içi kullanılan ısı
15	Yakıt Kıyas	99.99.99.99.03	Yakıt
16	Bölgesel Isıtma	99.99.99.99.08	Isı – Bölgesel ısıtma amaçlı iletilen ısı Tesis İRD sınırları içerisinde üretilen, İRD sınırları dışarısına çıkan ve bölgesel ısıtma amacı ile kullanılan ısı bu alt tesis kapsamında raporlanır.
17	Üretim süreci	99.99.99.99.10	Yönetmeliğin Ek-1 listesinde yer alan ancak ürün kıyas alt tesisi tanımlanmamış olan faaliyetlere dair yanma ve proses emisyonları (ör: kireçtaşı ve dolomitin kalsinasyonu, hidrojen ve sentez gazı üretimi vb.) bu alt tesis kapsamında raporlanır. CAC

			klinkeri üretimine dair yanma ve proses emisyonları da bu alt tesis altında raporlanır.
18	Tesis içi ısıtma	99.99.99.99.11	Isı – Tesis içi ısıtma amaçlı üretilen ısı Tesis İRD sınırları içerisinde üretilen, İRD sınırları içerisinde ısınma amacı ile kullanılan ısı bu alt tesis kapsamında raporlanır.

*Tesiste üretilen ısının başka bir tesise iletilmesi durumunda, ısının iletildiği tesise ilişkin bilgiler İMP’de ve FSR’de yer alır.

FAALİYET SEVİYESİ RAPORLARININ DOĞRULAMA PRENSİPLERİ

A. Tanımlar

Bu ekte geçen,

- a) Analitik prosedürler: İlgili diğer bilgilerle tutarlı olmayan, tahmin edilen miktarlardan sapma gösteren değerlerin analizini de içerecek şekilde verilerdeki dalgalanmaların ve eğilimlerin analizini,
- b) Dahili risk: FSR'deki bir parametrenin, herhangi bir kontrol faaliyetinin etkisi dikkate alınmadan önce, tek başına veya diğer hatalı bildirimlerle bir arada oluşabilecek önemli hatalara duyarlılığını,
- c) Doğrulama riski: Dahili risk, kontrol riski ve tespit riskinin bir fonksiyonu olarak, raporunun, önemli hatalı bildirimler içerdiği durumda, doğrulayıcı kuruluşun uygun olmayan bir doğrulama görüşü sunması riskini,
- ç) Güven seviyesi: Doğrulama riskini azaltmak amacıyla doğrulama görevinin şartlarına göre doğrulama raporu için verilen güven derecesini,
- d) Hatalı bildirim: İşletme tarafından rapor edilmiş verilerdeki ihmal, gerçeğe aykırı beyan veya hatayı,
- e) Kontrol faaliyetleri: Dahili riskleri azaltmak amacıyla işletme tarafından yürütülen işlemleri veya alınan tedbirleri,
- f) Kontrol ortamı: İç kontrol sisteminin işlediği ortamı ve bu iç kontrol sistemi hakkında farkındalığı sağlamak üzere tesis yönetiminin yürüttüğü faaliyetleri,
- g) Kontrol riski: FSR'deki bir parametrenin, kontrol sistemi tarafından belirli bir zamanda önlenmemiş veya tespit edilerek düzeltilmemiş, tek başına veya diğer hatalı bildirimlerle bir arada oluşabilecek önemli hatalara duyarlılığını,
- h) Kontrol sistemi: İşletmenin Yönetmelik kapsamında kurduğu, belgelediği, uyguladığı ve sürdürdüğü risk değerlendirmesini ve bütün kontrol faaliyetleri ile bunların yönetimini,
- i) Makul güven: Doğrulamaya tabi tutulan FSR'nin önemli hatalı bildirim içermediğine dair olumlu olarak değerlendirilen yüksek fakat kesin olmayan güven seviyesini,
- j) Önemli hatalı bildirim: Tek başına veya diğer hatalı bildirimlerle beraber önemlilik seviyesini aşan hatalı bildirimi,
- k) Önemlilik seviyesi: Hatalı bildirimlerin tek başına veya diğer hatalı bildirimlerle beraber doğrulayıcı kuruluş tarafından önemli kabul edilmesini sağlayan eşik değeri,
- l) Saha: İlgili veri ve bilgilerin kontrol edilip saklandığı, izleme sürecinin tanımlandığı ve yönetildiği yerleri,
- m) Uygunsuzluk: Onaylanmış izleme planında yer alan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya bu yükümlülüklerle aykırı hareket edilmesi durumunu, ifade eder.

B. Temel prensipler

B.1. FSR'lerin doğrulama işlemleri onaylanmış İMP kapsamında bu usul ve esaslara göre yürütülür.

B.2. Doğrulayıcı kuruluş, doğrulama sırasında;

- a) FSR'nin eksiksiz olduğunu, Yönetmelik ve bu usul esaslarda yer alan hükümlere uygunluğunu,
- b) İşletmenin, Başkanlık tarafından onaylanmış İMP'ye uygun olarak faaliyetlerini yürütmüş ve yükümlülüklerini yerine getirmiş olduğunu,
- c) FSR'deki verilerin önemli hatalı bildirimler içermediğini,
- ç) İşletmenin izleme ve raporlama performansını geliştirmek amacıyla veri akış faaliyetleri, kontrol sistemi ve ilgili prosedürlere destekleyici bilgi sağlanıp sağlanamayacağını, değerlendirir.

C. İşletmenin Yükümlülükleri

C.1. İşletmeler Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 8 inci maddesinin birinci fıkrasında sıralanan bilgi ve belgelere ek olarak onaylanmış İMP'yi ve önceki yıllara ait doğrulanmış FSR'leri doğrulayıcı kuruluşlara sunmak zorundadır.

C.2. Doğrulayıcı kuruluş FSR'lere ilişkin doğrulama raporunu işletmeye teslim etmeden önce, işletme iç kontrolden geçirdiği ve onayladığı nihai FSR'yi doğrulayıcı kuruluşa vermekle yükümlüdür.

D. Stratejik Analiz

D.1. Doğrulayıcı kuruluş stratejik analizi Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 9 uncu maddesine göre yürütür ve stratejik analiz yürütülürken ilave olarak:

- a) Onaylanmış İMP ve söz konusu İMP'de belirtilmiş olan izleme yönteminin detaylarını,
- b) İMP'de tarif edilen ölçüm cihazları, hesaplama faktörlerinin kaynakları ve uygulanması ve diğer birincil veri kaynaklarını da içerecek şekilde, emisyon kaynakları, kaynak akışları, emisyonlara sebep olan ekipman ve proseslerin niteliği, ölçeği ve karmaşıklığını değerlendirir.

D.2. Doğrulayıcı kuruluş, stratejik analiz yaparken;

- a) Kendisine sunulan İMP'nin onaylanmış en güncel sürüm olduğunu,
- b) Raporlama döneminde İMP'de herhangi bir değişiklik olup olmadığını,
- c) Varsa (b) bendinde yer alan değişikliklerin bu usul esaslar uyarınca Başkanlığa bildirilip bildirilmediğini ve Başkanlık tarafından onaylanıp onaylanmadığını, kontrol eder.

E. Risk analizi ve doğrulama planı

E.1. Doğrulayıcı kuruluş Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 10 uncu maddesine göre hazırladığı risk analizinde ek olarak FSR'lere dair dahili riskleri, kontrol faaliyetlerini, uygulanan kontrol faaliyetlerinin etkinliğine dair kontrol risklerini belirler ve değerlendirir.

E.2. Doğrulayıcı kuruluş doğrulama planını Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 11 inci maddesine göre oluştur ve plana FSR'deki her bir alt tesis emisyonlarını ve toplam emisyonları oluşturan veri noktalarıyla ilişkili veri örneklemesinin kapsamı ve yöntemlerini ortaya koyan bir veri örnekleme planını ekler.

F. Doğrulama

F.1. Doğrulayıcı kuruluş doğrulama faaliyetlerini Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 12 inci maddesine göre yürütür, birincil kaynak verisinden FSR'nin derlenmesine kadar olan tüm veri akış faaliyetlerinin sırasını ve etkileşimini takip eden veri akışını izler.

F.2. Doğrulayıcı kuruluş analitik prosedürleri Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 13 üncü maddesine göre yürütür.

F.3. Doğrulayıcı kuruluş veri doğrulama süreçlerini Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 14 üncü maddesine göre yürütür, onaylanmış İMP'de yer aldığı şekilde, kaynak akışları ve emisyon kaynaklarının eksiksizliğini ve FSR'deki toplu veriler ile birincil kaynak verileri arasındaki tutarlılığı kontrol eder.

F.4. Doğrulayıcı kuruluş, onaylanmış İMP'de yer alan izleme yönteminin uygunluğunu ve tam olarak uygulandığını kontrol eder. Yönetmelik çerçevesinde FSR'ler için kullanılan akredite olmayan laboratuvarların Bakanlık tarafından belirlenen şartlara uygunluğu doğrulayıcı kuruluşlar tarafından kontrol edilir.

F.5. Doğrulayıcı kuruluş, FSR'lerdeki veri boşlukları için uygulanan yöntemleri Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 16 ncı maddesine göre yürütür.

F.6. Doğrulayıcı kuruluş örneklemeyi Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 18 inci maddesine göre yürütür.

F.7. Doğrulayıcı kuruluş Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 19 uncu maddesine göre gerçekleştirdiği saha ziyaretinde, FSR'nin önemli hatalı bildirimler içermediğine dair kanaat getirmesine imkân sağlayacak yeterli veri, bilgi ve belgeleri toplar. Doğrulayıcı kuruluş, ilave saha ziyaretlerinin sürelerini asgari olarak bu usul ve esasın Ek-3'ünde yer alan kriterlere göre belirler.

F.8. FSR'lerin doğrulanmasında uygulanacak olan önemlilik seviyesi:

- a) Emisyon verileri için tesisin toplam emisyonunun,
- b) Ölçülebilir ısı verileri için net üretilen ve alınan ölçülebilir ısının,
- c) Faaliyet seviyesi verileri için ürün kıyas alt tesislerinin her birinin faaliyet seviyelerinin, raporlanan miktarların %5'i kadardır.

F.9. Doğrulayıcı kuruluş FSR'ler için doğrulama bulgularını Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 22 ci maddesine göre sonuçlandırır.

F.10. Doğrulayıcı kuruluş, FSR için bağımsız gözden geçirme süreçlerini Doğrulama ve Akreditasyon Tebliğinin 23 üncü maddesine göre yürütür, bağımsız tetkikçi; Doğrulama ve Akreditasyon Tebliği kapsamında atanmış olmalı, İMP'ler ve FSR'ler konusunda yeterli teknik ve doğrulama bilgisine sahip olmak zorundadır.

F.11. Doğrulayıcı kuruluş, FSR'ler için doğrulama işlemleri sırasında elde ettiği bilgiler doğrultusunda işletmeye elektronik sistem üzerinden bir doğrulama raporu sunar. Doğrulama raporu her bir FSR için ayrı ayrı hazırlanır. Doğrulama raporunun içeriği Başkanlık tarafından belirlenir.

FAALİYET SEVİYESİ RAPORLARININ DOĞRULANMASI İÇİN EK ADAM-GÜN SÜRELERİ

Tablo 1. Faaliyet Seviyesi Raporu Doğrulamaları İçin Doğrulama Sözleşmelerine Tesis Kategorilerine Göre İlave Edilecek Adam-gün Süreleri

Tesis Kategorisi	İlave Adam-gün
Kategori B	4
Kategori C	5

Tablo 2. Faaliyet Seviyesi Raporu Doğrulamaları İçin Doğrulama Sözleşmelerine Faaliyet Kapsamlarına Göre İlave Edilecek adam-gün Süreleri

Faaliyet Kapsamı	Eklenecek adam-gün
1a Tesislerde yakıtların yakılması (Sadece ticari standart yakıtların ve doğal gazın kullanıldığı kategori A ve kategori B tesisler için)	-
1b Tesislerde yakıtların yakılması (kısıtlama olmadan)	-
3.1 Kok üretimi	2
3.2 Metal cevheri (sülfür cevheri dâhil) kavrulması, sinterlenmesi veya peletlenmesi	2
3.3 Pik demir ve çelik üretimi (birincil ve ikincil ergitme), sürekli döküm dâhil	2
4.1 Demir içeren metallerin (demirli alaşımlar dâhil) üretimi veya işlenmesi	1
4.2 İkincil alüminyum üretimi	1
5 Birincil alüminyum üretimi (CO ₂ ve PFC emisyonları)	3
6.1 Klinker üretimi	3
6.2 Kireç üretimi veya dolomitin ya da magnezitin kalsinasyonu	1
8.2 Amonyak üretimi	2
8.4 Reforming veya kısmi oksitleme ile hidrojen (H ₂) ve sentez gazının üretimi	1
9.1 Nitrik asit üretimi (CO ₂ ve N ₂ O emisyonları) (CO ₂ ve N ₂ O emisyonları)	2

Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında yer alan tesislerin FSR doğrulanması amacıyla, *Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Akreditasyon Tebliği*'nin Ek-3'ünde yer alan Asgari Doğrulama Süreleri Tablosunun (1) nolu sütununda belirtilen doğrulama sürelerine ilave olarak, bu usul ve esasların Tablo 1 ve Tablo 2'sinde belirtilen adam-gün süreleri eklenecektir.

Doğrulama sözleşmesinde esas alınacak toplam doğrulama süresi strateji analiz saha ziyareti hariç olmak üzere; Tebliğin Ek-3'ünde yer alan Asgari Doğrulama Süreleri Tablosunun (1) nolu sütunundaki süre ile Tablo 1 ve Tablo 2 kapsamında eklenecek ilave adam-gün sürelerinin toplamı esas alınarak belirlenecektir.

Tablo 3. Faaliyet Seviyesi Raporu Doğrulamaları İçin Asgari Saha Ziyareti Süresine İlave Edilecek Adam-gün Süreleri

FSR doğrulaması için hesaplanan ilave adam-gün süresi	Tebliğin Ek-3'ünün (2) nolu sütununda yer alan “ Asgari Saha Ziyareti Süresi ”ne eklenecek ilave adam-gün sayısı
4 adam-gün	2 adam- gün
5 adam-gün	
6 adam-gün	
7 adam-gün	3 adam-gün
8 adam-gün	
9 adam-gün	
13 adam-gün	6 adam-gün
14 adam-gün	

Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında yer alan tesislerin FSR'lerin doğrulanması amacıyla, *Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Akreditasyon Tebliği'nin* Ek-3'ünde yer alan Asgari Doğrulama Süreleri Tablosunun (2) nolu sütununda belirtilen Asgari Saha Ziyareti Süresine ilave olarak, Tablo 3 te belirtilen adam-gün süreleri eklenecektir.